

Elżbieta Stachurska

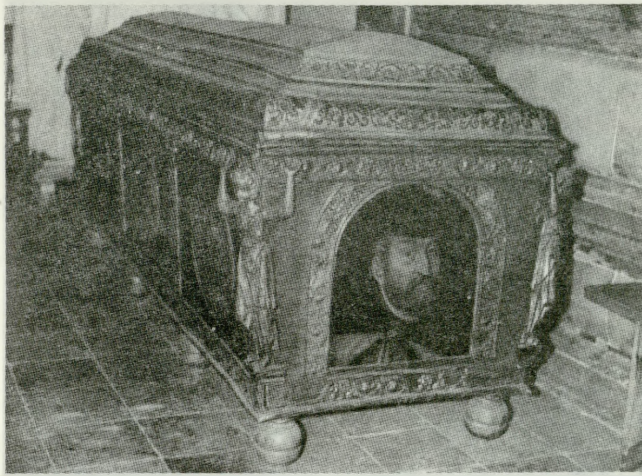
Konkurs na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego 1989-1990 r.

Ochrona Zabytków 44/4 (175), 309-313

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



14. Czarnków — Sarkofag cynowy Adama Sędziwoja Czarnkowskiego z 1627-1628 r. Stan po konserwacji (fot. J.Polachowski, 1990)



15. Skrzatusz — gm. Szydłowo. Rzeźba *Pietà* z 1 poł. XV w. Stan po konserwacji (fot. J.Polachowski, 1990)

w Szczecinie — zespół pod kierownictwem mgr Elżbiety Grabarczyk. Inwestor — WKZ w Pile.

Skrzatusz (gm. Szydłowo) — 5 rzeźb z fasady kościoła parafialnego Wniebowzięcia NMP; Św. Jakuba Starszego, Św. Grzegorza, 2 biskupów, NMP Niepokalanie Poczętej

W latach 1985-1986 wykonano kopie rzeźb z lekkiego materiału — zdjęto formy

z oryginału po uzupełnieniu brakujących elementów. Rzeźby umieszczono w fasadzie kościoła. Oryginały, ze względu na znaczne zniszczenie atmosferyczne, poddano konserwacji zachowawczej. Wykonawca — PKDS PKZ — Oddział w Szczecinie — zespół pod kierownictwem mgr Elżbiety Grabarczyk. Inwestor — WKZ w Pile.

Wałcz — kufer intarsjowany, XIX w.,

ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Wałczu.

Prace konserwatorskie wykonane w 1986 r. obejmowały następujące zabiegi: demontaż okuć, dezynfekcję i dezynsekcję, uzupełnienie ubytków intarsji, polichromowanie.

Wykonawca — PKDS PKZ — Oddział w Szczecinie — zespół pod kierownictwem dr. A. Zyzika. Inwestor — WKZ w Pile.

mgr Bernadeta Piecuch

KONKURS NA NAJLEPSZEGO UŻYTKOWNIKA OBIEKTU ZABYTKOWEGO 1989-1990 R.

Zadaniem konkursu jest popularyzacja obiektów zabytkowych oraz rozwijanie mecenatu instytucji oraz osób fizycznych nad dobrami kultury. Zasadniczym celem konkursu jest uhonorowanie i wyróżnienie wzorowych gospodarzy i użytkowników. Ma to jednocześnie stanowić zachętę do podejmowania opieki nad zabytkami przez inne jednostki państwowe, społeczne oraz osoby fizyczne.

Zasady typowania kandydatów:
Uczestników konkursu — gospodarzy obiektów zabytkowych — zgłaszają Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków na następujących zasadach:

— użytkownik spoza resortu kultury i sztuki,
— obiekt, który nie brał udziału w po-

przednich konkursach,
— prace przy obiekcie wykonane lub zakończone w okresie ostatnich pięciu lat,

— prace przynajmniej częściowo wykonane ze środków użytkownika,
— wysoka jakość prac,
— funkcja obiektu zgodna z wytycznymi konserwatorskimi,
— właściwe zagospodarowanie i utrzymanie obiektu,
— właściwe utrzymanie i estetyczne wyposażenie obiektu.

Zasady oceny:
Zgłoszone obiekty są poddawane komisijnym lustracjom. Przy ocenie jury bierze pod uwagę grupę zagadnień obejmujących szereg elementów:

1) stopień trudności przeprowadzonych prac ze względu na stan obiektu przed przejęciem, zaangażowanie własnych środków finansowych i sił wykonawczych użytkownika,

2) estetyka i utrzymanie obiektu, jakość prac remontowych, wyposażenie wnętrza, stan wyposażenia, utrzymanie otoczenia, 3) zaangażowanie społeczne w dziedzinie ochrony zabytków, inicjatywa i udział użytkownika w pracach remontowych i utrzymanie własnego obiektu, opieka nad innymi zabytkami w okolicy, oddziaływanie na środowisko przez właściwe wykorzystanie i wzorowe utrzymanie obiektu.

Do konkursu zgłoszono 29 obiektów z 12 województw. Do nagród wytypowano

1. Poznań — kościół Karmelitów Bosych. Widok wnętrza
(fot. B. Cynalewski, 1889)



2. Biedrusko — pałac
(fot. B. Cynalewski, 1989)



26 laureatów i przyznano: 1 nagrodę specjalną, 7 nagród I stopnia, 2 nagrody II stopnia, 8 nagród III stopnia oraz 8 wyróżnień.

Nagrodę specjalną otrzymał Zakon OO. Karmelitów Bosych w Poznaniu — za podjęcie odbudowy kościoła pw. Św. Józefa w Poznaniu — z przeznaczeniem na cele sakralne.

Kościół klasztorny OO. Karmelitów należy do cennych obiektów sakralnych o dużych wartościach architektonicznych. Wzniesiony został na wzgórzu Św. Wojciecha w Poznaniu, na miejscu

zboru i szkoły Braci Czeskich. Zbudowany w latach 1635-1667 jest dziełem dwóch wybitnych architektów — Krzysztofa Bonadury St. i Jerzego Catenaci. W XIX w. został zamieniony na kościół starokatolicki, później na zbor protestancki, a w latach 1919-1939 był garnizonywym kościołem miasta. Częściowo zniszczony w okresie II wojny światowej. W 1945 r. kościół i sąsiadujący z nim klasztor ponownie objęli OO. Karmelici Bosi i przystąpili do odbudowy. Jednak zasadniczy remont świątyni rozpoczęto w 1985 r. Odbudowano m.in. dachy,

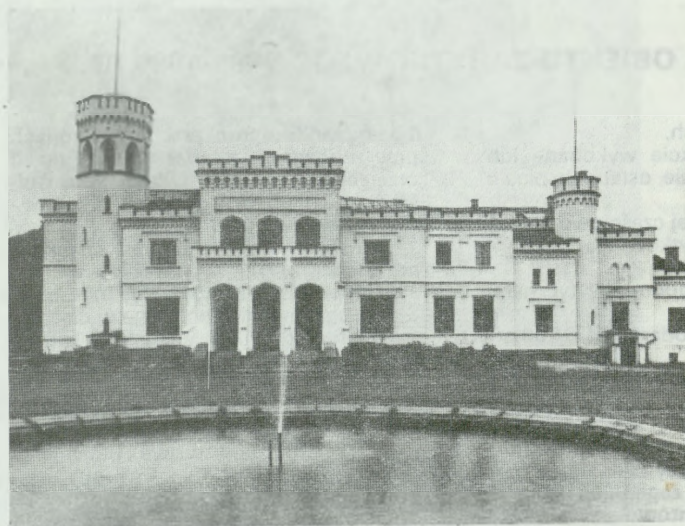
sklepienie, elewacje, odtworzono stolarkę, sztukaterie oraz wykonano rekonstrukcję wyposażenia kościoła.

Wszystkie prace wykonane zostały systemem gospodarczym, a koszty finansowe poniósł klasztor OO. Karmelitów Bosych, przywracając kościołowi jego dawną świetność.

Nagrody I stopnia

1) Parafia rzymskokatolicka kościoła pw. Św.Św. Kosmy i Damiana w Męcinie Wielkiej (woj. nowosądeckie) za wzorowo przeprowadzony remont kapitalny kościoła, mający na celu nie tylko polep-

3. Będlewo — gm. Stęszew, woj. poznańskie — pałac
(fot. B. Cynalewski, 1989)



4. Będlewo — wnętrze sali posiedzeń w pałacu
(fot. B. Cynalewski, 1989)



szanie stanu technicznego świątyni zbudowanej w 1807 r., lecz przywrócenie pierwotnej bryły architektonicznej, zeszpeconej przebudową z pocz. XX w. Przywrócono m.in. wysokość dachów nawy i prezbiterium oraz odtworzono ich zwieńczenia. Przywrócono również pierwotne pokrycie dachu — gontem. Obiekt odzyskał swoje wcześniejsze walory architektoniczne i jest wzorowo utrzymany.

2) Pani Jadwiga Kujawska — za uratowanie dworu pochodzącego z 1929 r. we wsi Pstrągowa (woj. rzeszowskie) z przeznaczeniem na cele mieszkalne. Remont dworu został przeprowadzony w okresie 2 lat, z dużą troską o utrzymanie wartości zabytkowych. Na szczególną uwagę zasługuje zaangażowanie Państwa Kujawskich przy realizacji prac remontowo-konserwatorskich oraz adaptacji i wyposażeniu wnętrza dworu. Odzyskano część mebli stanowiących pierwotne urządzenie wnętrza. Całość uzupełniają okazałe dawnej broni, trofea myśliwskie — co niewątpliwie przyczyniło się również do podniesienia walorów artystycznych obiektu.

3) Parafia rzymskokatolicka pw. MB Szkaplerznej w Szczeglinie — za uratowanie kościoła filialnego pw. Św. Antoniego Padewskiego w Garbnie (woj. koszalińskie).

Prace remontowo-konserwatorskie zabytkowego kościoła w Garbnie, zbudowanego w 1769 r., wykonane zostały zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi i objęły m.in. szereg niezbędnych prac budowlanych, których jakość została oceniona wysoko. Uszanowano nie tylko oryginalną architekturę obiektu, ale również, co niezwykle ważne, dawną technikę budowlaną. Prace te uratowały budynek sakralny, właściwie skazaną już na zagładę. Podczas prac przywrócono obiektowi jego wartości artystyczne i pierwotną formę kościoła. Zachowano cenny przykład XVIII-wiecznej, szachulcowej budowlanej sakralnej, typowej dla tego regionu.

4) Jednostka Wojskowa Nr 1549 w Biedrusku — za prawidłowo przeprowadzony remont XIX-wiecznego pałacu w Biedrusku (woj. poznańskie) z przeznacze-

niem na ośrodek kulturalno-wychowawczy.

Obiekt zaniedbany, niszczący, wymagał pilnie kapitalnego remontu. Prace remontowo-konserwatorskie wykonał żołnierz Jednostki Wojskowej w Biedrusku w oparciu o wytyczne i zalecenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w latach 1986-1990. Na szczególną uwagę zasługuje nie tylko prawidłowe wykonanie prac budowlanych, ale również konserwacja dekoracji architektoniczno-rzeźbiarskiej oraz stolarki drzwiowej i okiennej. Elewacje pałacu otrzymały nowe tynki, których kolorystykę ustalono na podstawie zachowanych fragmentów. W oparciu o wzory z epoki i stare fotografie zaprojektowano nowe balustrady i kraty. Odnowiono również bogatą dekorację malarską we wnętrzach pałacu.

5) Polska Akademia Nauk w Poznaniu — za odbudowę XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego w Będlewie (woj. poznańskie) z przeznaczeniem na ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy.

Pałac zbudowano w 1866 r. w stylu neogotyku angielskiego dla Bolesława Potockiego. Po wojnie wielokrotnie zmienił użytkowników, co doprowadziło do dużej dewastacji obiektu, a szczególnie jego wnętrza i wyposażenia.

Prace remontowo-konserwatorskie rozpoczęto w 1979 r., generalnym wykonawcą robót było Przedsiębiorstwo Państwowe Pracownie Konserwacji Zabytków. Faktem jest, że to właśnie z inicjatywy Polskiej Akademii Nauk zespół w Będlewie odzyskał swoją dawną świetność. Prace były bardzo trudne, nie tylko budowlane ale i konserwatorskie. Bogactwo dekoracji sztukatorskiej we wnętrzach wymagało udziału wysoko wykwalifikowanych specjalistów.

6) Kombinat Państwowych Gospodarstw Rolnych w Czempiniu — za remont i adaptację XIX-wiecznego dworu w Gorzyczkach (woj. poznańskie) z przeznaczeniem na bursę dla studentów Akademii Rolniczej.

Prace remontowo-konserwatorskie wykonał: brygada remontowa Kombinatoru oraz PP Pracownie Konserwacji Zabytków.

Na podkreślenie zasługuje wykonanie z ogromną pieczołowitością remontu elewacji, elementów i detali architektonicznych oraz bogatego wystroju wnętrza w oparciu o wytyczne i zalecenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Odnowiony obiekt służy jako ośrodek praktyk studenckich resortu rolnictwa.

7) Rejon Dróg Publicznych w Puszczykowie — za wzorowe wykonanie prac remontowo-konserwatorskich zespołu pałacowo-parkowego w Skrzynkach (woj. poznańskie) z przeznaczeniem na ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy.

Pochodzący z końca XIX w. zespół w Skrzynkach został przejęty przez Rejon Dróg Publicznych w stanie daleko posuniętej dewastacji. Prace remontowe wykonano w latach 1987-1990, a wykonawcą prac była brygada remontowa Rejonu Dróg Publicznych. Działając w oparciu o wytyczne i zalecenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przywrócono zespołowi jego dawny blask. Na uwagę zasługuje szczególna dbałość o zachowanie struktury zabytkowej obiektu.

Nagrody II stopnia

1) Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Kadr Administracji w Nosowie — za remont i adaptację XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego w Nosowie (woj. koszalińskie) z przeznaczeniem na ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy.

Remont pałacu wykonano w oparciu o pełną dokumentację techniczną na zasadnicze roboty budowlane oraz wystrój i wyposażenie wnętrza, opracowaną zgodnie z wytycznymi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wykonawcami prac byli rzemieślnicy. Bardzo dobrze wykonano szereg prac specjalistycznych, w tym rekonstrukcję sztukaterii i stolarki. Przebieg prac remontowych prezentuje szczegółowo opracowana dokumentacja z kolejnych etapów robót zarówno budowlanych, jak i konserwatorskich.

2) OO. Franciszkanie Konwentualni w Głogówku — za odbudowę barokowego klasztoru OO. Franciszkanów w Głogówku (woj. opolskie) z przeznaczeniem na filię Wyższego Seminarium Duchownego OO. Franciszkanów w Krakowie. OO. Franciszkanie przejęli

5. Gorzyczki — gm. Czempień, woj. poznańskie — pałac (fot. B.Cynalewski, 1989)



6. Skrzynki — gm. Stęszew, woj. poznańskie — pałac (fot. B.Cynalewski, 1989)



obiekt w stanie 80% zniszczenia. Do prac remontowych zaangażowano miejscowe rzemiosło. Efektem prac jest prawidłowo wykonany remont, adaptacja i zagospodarowanie obiektu oraz jego otoczenia. Remont i adaptacja klasztoru w Głogówku stanowi niewątpliwie czynnik mobilizujący dla miasta, a tej części osiedla, w której jest usytuowany przywrócił dawny wygląd i urok.

Nagrody III stopnia

1) Urząd Miasta Przeworska — za remont i adaptację ratusza w Przeworsku (woj. przemyskie) z przeznaczeniem na cele użyteczności publicznej.

Pochodzący z okresu XV-XVII w. ratusz chylił się ku upadkowi. Sprawnie przeprowadzony remont, zgodnie z wytycznymi i zaleceniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, przyczynił się do zachowania obiektu stanowiącego jeden z nielicznych dziś przykładów miejskiego budownictwa epoki renesansu.

2) Spółdzielnia Rolniczo-Wytwórcza w Nizinach — za uratowanie XIX-wiecznej oficyny dworskiej w Maćkowicach (woj. przemyskie) z przeznaczeniem na cele hotelowo-socjalne.

W latach 1987-1989 przeprowadzono remont kapitalny podnosząc obiekt z ruiny. Prace remontowe wykonała brigada

remontowa Spółdzielni w oparciu o wytyczne Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Na uwagę zasługuje fakt, że Spółdzielnia Rolniczo-Wytwórcza w Nizinach już po raz trzeci jest laureatem naszego konkursu.

3) Krośnieńskie Huty Szkła — za uratowanie XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego we wsi Nozdrzec (woj. krośnieńskie) z przeznaczeniem na ośrodek wypoczynkowy.

Obiekt przejęto w stanie kompletnej ruiny. Wykonanie kompleksowych robót remontowych należy uznać za niewątpliwie osiągnięcie z uwagi na ogrom wykonanych prac. Na podkreślenie zasługuje wysoka jakość i estetyka prac oraz wystrój i wyposażenie wnętrza pałacu.

4) Madleśnictwo Podanin — za uratowanie XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego w Margońskiej Wsi (woj. piłskie) z przeznaczeniem na ogólnopolski ośrodek szkolenia leśników.

Prace remontowe przeprowadzono systemem gospodarczym, a wykonała je grupa remontowa Nadleśnictwa w oparciu o wytyczne i zalecenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na szczególną uwagę zasługuje staranne uporządkowanie parku.

5) Stacja Hodowli Roślin — Wiatrowo

— za uratowanie XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego w Wiatrowie (woj. piłskie) z przeznaczeniem na cele administracyjno-socjalne.

Obiekt przejęto w stanie ruiny. Prace remontowo-konserwatorskie pałacu wykonała brigada remontowa SHR. Uporządkowano również siedmiohektarowy park.

6) Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”, Oddział w Poznaniu — za uratowanie XV-wiecznej kamienicy, usytuowanej w Poznaniu, Stary Rynek 51 — z przeznaczeniem na cele użyteczności publicznej — Dom Polonii.

Remont kapitalny wykonano w ciągu trzech lat. Na szczególną uwagę zasługuje dbałość o zachowanie wartości zabytkowych obiektów.

7) Komitet Stronnictwa Demokratycznego — za uratowanie i adaptację magazynu huty żelaza z 1802 r. w Zagwiździu (woj. opolskie) z przeznaczeniem na siedzibę SD i świetlicę.

Z inicjatywy Stronnictwa Demokratycznego zagospodarowano fragment zabudowy huty wraz z otoczeniem. Przyczyniło się to do aktywizacji środowiska i zachęciło do podejmowania prac przy innych obiektach w zespole.

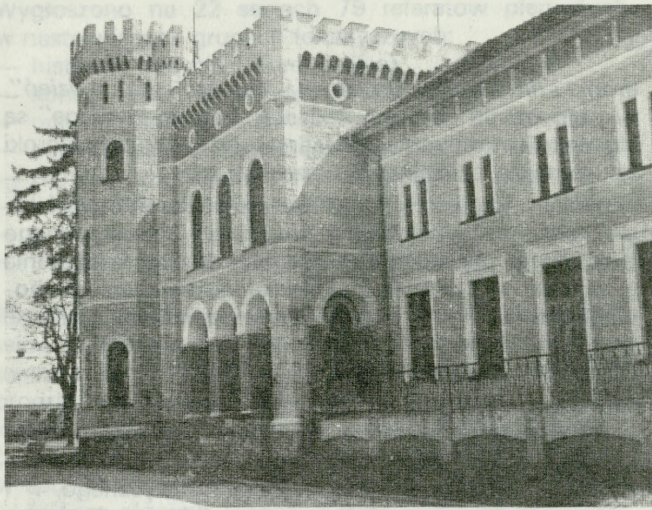
8) Pan Włodzimierz Wieczorkiewicz — za uratowanie XIX-wiecznego kościoła



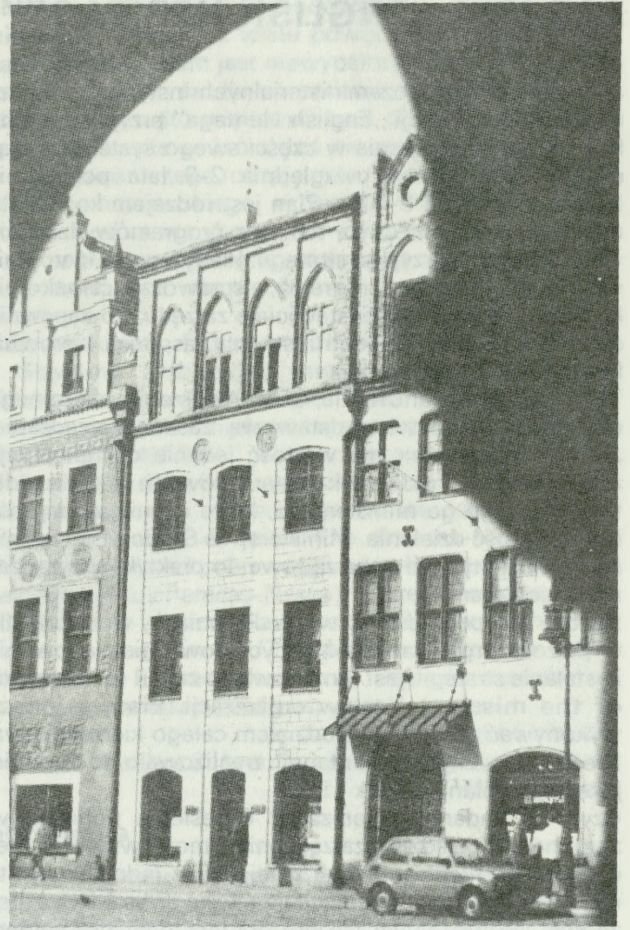
7. Głogówek — woj. opolskie. Kościół Franciszkanów (fot. Z.Czauner, 1989)

8. Głogówek — klasztor Franciszkanów od strony dziedzińca (for. Z.Czauner, 1989)





9. Wiatrowo — woj. pilskie. Pałac z XIX w. (fot. J. Polachowski)



10. Poznań — Stary Rynek 51. Dom POLONII (fot. B. Cynalewski, 1990)

poewangelickiego w Sulminie (woj. gdańskie) z przeznaczeniem na cele mieszkalne, pracownię rzeźbiarską oraz galerię sztuki.

Obiekt po zakończeniu prac remontowo-adaptacyjnych służy nie tylko użytkownikowi, ale i miejscowemu społeczeństwu. Organizowane przez właściciela wystawy dają mieszkańcom Sulmina możliwość bezpośredniego kontaktu ze sztuką na najwyższym poziomie artystycznym.

Wyróżnienia:

1) Państwowe Archiwum w Przemyślu — za uratowanie i adaptację cerkwi z pocz. XX w. w Przemyślu — z przeznaczeniem na cele archiwum.

Remont kapitalny i adaptację pomieszczeń budynku d. cerkwi przeprowadzono zgodnie z wytycznymi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dostosowując zabytkowy obiekt sakralny do nowych potrzeb.

2) Rejonowy Zarząd Kwaterunkowo-Budowlany w Rzeszowie — za uratowanie XVIII-wiecznego d. klasztoru SS. Dominikanek w Przemyślu — z przeznaczeniem na Klub Garnizonowy.

Prace remontowe wykonała brygada remontowa Jednostki Wojskowej w Jarosławiu zgodnie z zasadami postępowania konserwatorskiego. Dużo wysiłku włożono w konserwację bogatego wystroju

wnętrz oraz zagospodarowania najbliższego otoczenia.

3) Zakład Budżetowy Wczasów dla Dzieci i Młodzieży przy Kuratorium Oświaty i Wychowania w Poznaniu — odbudowa XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego w Zajączkowie (woj. poznańskie) z przeznaczeniem na ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy.

Prace budowlano-konserwatorskie wykonano w latach 1987-1989 przystosowując zniszczony zespół do nowych potrzeb w oparciu o wytyczne i zalecenia WKZ.

4) Studium Nauczycielskie w Bielsku-Białej — za odbudowę 2 budynków w Bielsku-Białej, przy ul. PKWN 24 i 25, pochodzących z lat 1880-1900 — z przeznaczeniem na cele szkolne.

Na wyróżnienie zasługuje duże osobiste zaangażowanie dyrektora Studium, który w oparciu o źródła ikonograficzne doprowadził do rekonstrukcji istniejącej niegdyś dekoracji malarskiej elewacji, przedstawiającej sylwetki wybitnych Polaków.

5) Polska Akademia Nauk, Zakład Fizyki Ciała Stałego w Zabrze — za odbudowę pochodzącego z 1900 r. tzw. dworu Grabowskich w Kozach (woj. bielskie) z przeznaczeniem na ośrodek laboratoryjno-szkoleniowy. Starannie odnowiony dwór oraz próba odtworzenia modernistycznego niegdyś otoczenia, tworzy

ciekawie i estetycznie prezentujący się zespół.

6) Biuro Projektów Obiektów Sportowych i Rekreacyjnych „Polsport” Oddział w Opolu — za adaptację XIX-wiecznego spichrza w Opolu — z przeznaczeniem na cele biurowe.

Prace remontowe i adaptacyjne wykonano starannie, zgodnie z zaleceniami WKZ z zachowaniem charakteru zabytkowego wnętrza.

7) Parafia Kościoła Chrystusowego w Opolu — za adaptację XIX-wiecznego, dawnego domu Rybaka w Opolu — z przeznaczeniem na dom modlitwy i mieszkanie.

Uratowano jeden z nielicznych budynków w rybackich istniejących niegdyś wzdłuż rzeki Odry.

8) Spółdzielnia Pracy Twórczej Polskich Artystów Plastyków w Gdańsku — za uratowanie i adaptację Stągwi Mlecznych w Gdańsku, pochodzących z okresu XV-XVI w. — z przeznaczeniem na ekspozycję, galerię sprzedaży oraz pomieszczenia administracyjne Spółdzielni. Stągwi Mleczne to najstarszy obiekt fortyfikacyjny na terenie Wyspy Spichrzów. Dzięki wysiłkowi inwestora został przywrócony miastu w swej pierwotnej formie.

Elżbieta Stachurska